

Speel met de vrijwilligerswet

een interactief spel
voor medewerkers
in vrijwilligersorganisaties



bijlage 2: vragen

wat is vrijwilligerswerk



- Mag een N.V. (naamloze vennootschap) werken met vrijwilligers?
Neen, dat mag niet. Enkel organisaties zonder commerciële of winstgevende doeleinden mogen vrijwilligers inschakelen.
- Wanneer iemand vrijwillig een boodschap gaat doen voor een oudere dame uit de buurt, gelden voor hem dan ook de rechten en de plichten van de vrijwilliger?
Neen, je kan pas echt van vrijwilligerswerk spreken als er sprake is van een georganiseerd verband. In dit geval wordt dus niet gesproken over vrijwilligerswerk en valt deze persoon ook niet onder de vrijwilligerswet.
- Wanneer één persoon een organisatie opzet om kinderen te leren dansen, kan je dan spreken van een feitelijke vereniging?
Neen, dat kan niet. Een feitelijke vereniging is een vereniging van 2 of meerdere personen die samen een activiteit organiseren, met het oog op een gemeenschappelijk en onbaatzuchtig doel. Eén persoon op zich is dus geen feitelijke vereniging.
- Ik geef mijn buur een lift naar huis. Ben ik een vrijwilliger?
Neen. Deze activiteit is een activiteit in privé-verband, en niet geregeld via een organisatie.
- Bram is lid van een toneelvereniging. Is hij een vrijwilliger?
Neen, lid zijn van een vereniging is niet voldoende. Je moet een activiteit ten behoeve van anderen verrichten.
- Mieke blaast elke week vrijwillig pannenkoeken in de taverne om de hoek. Is zij vrijwilliger?

Neen, je kan geen vrijwilliger zijn in een organisatie die op winst gericht is.

- *Els doet stage in een rusthuis. Is zij vrijwilliger?
Neen, zij is geen vrijwilliger. Een stage is een verplicht onderdeel van een opleiding,*
- *Hoeveel jaren mag je vrijwilligerswerk doen?
In principe kiest de vrijwilliger dat zelf. Er zijn wel organisaties die minimum en maximumleeftijden voorop stellen.*
- *Zijn leden die meehelpten aan de jaarlijkse truffelverkoop van hun organisatie ook vrijwilligers?
Ja, zij zijn vrijwilligers. Ze doen immers een activiteit voor hun organisatie.*
- *Anita is een zelfstandige kinesiste en helpt ook als vrijwilliger in de plaatselijke wielervedclub bij de massages. Is zij vrijwilligerster?
Ja, zij is vrijwilliger. Wanneer zij werkt als zelfstandige kinesiste kan er evenwel een addertje onder het gras zitten: ook voor zelfstandigen geldt dat zij het werk dat zij doen als zelfstandige niet elders als vrijwilliger mogen doen. Het is dus aangewezen om hiermee op te letten.*
- *Professor x geeft (gratis) advies aan organisatie y. Is dat vrijwilligerswerk?
Ja, dat is vrijwilligerswerk. De professor doet deze activiteit immers onverplicht en onbetaald.*
- *Is een vrijwillige brandweerman een vrijwilliger volgens de vrijwilligerswet?
Neen, brandweermannen hebben een apart statuut, onder meer omdat zij meer vergoeding kunnen krijgen per jaar, andere verzekeringen hebben...*
- *Is een bestuursvrijwilliger ook een vrijwilliger binnen de vrijwilligerswet?
Zij worden aanzien als vrijwilligers, maar vallen niet onder de specifieke aansprakelijkheidsregeling voor wat betreft hun bestuursfunctie en dus zijn organisaties ook niet verplicht hen te verzekeren voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid als bestuurder. Zij kunnen dus wel persoonlijk aansprakelijk worden gesteld wanneer zij een fout begaan die gerelateerd is aan hun bestuursmandaat.*
- *Kunnen steden en gemeenten volgens de vrijwilligerswet vrijwilligers inschakelen?
Ja, dat kan. Zij zijn publieke rechtspersonen.*



wie mag vrijwilligerswerk doen?



- Een dame geniet van tijdscrediet met de bijhorende premie. Mag zij vrijwilligerswerk doen, en daarbij een forfaitaire vergoeding krijgen?
Ja, dat is geen probleem voor deze dame.
- Wat is de minimumleeftijd waarop mensen aan vrijwilligerswerk mogen doen?
Vrijwilligerswerk mag iemand doen vanaf het jaar dat hij/zij 16 is of wordt. Voor die leeftijd mogen kinderen en jongeren enkel sporadisch en/of in educatief verantwoorde activiteiten als vrijwilliger meedraaien.
- Mag iemand van vreemde origine, die getrouwd is met een EU-onderdaan aan vrijwilligerswerk doen?
Ja, dat mag, geen enkel probleem.
- Moet een kleuterleidster die in een situatie van TBS (ter beschikking stelling) bepaalde formaliteiten in orde maken alvorens zij vrijwilligerswerk mag doen? TBS is een systeem waarbij de leerkracht wel loon krijgt, maar niet moet werken.
Neen, deze kleuterleidster mag gewoon aan vrijwilligerswerk doen. TBS is geen vervangingsinkomen, het geld maakt deel uit van de gewone loonmassa.
- Moet een bruggepensioneerde enige formaliteiten in orde brengen alvorens hij zijn vrijwilligerswerk kan starten?
Ja, een voorafgaande en schriftelijke melding bij de RVA, via formulier C45B, is nodig voor bruggepensioneerden.

- Mag een pas afgestudeerde tijdens zijn wachttijd vrijwilligerswerk doen?

Ja, dat mag. Hij/zij krijgt immers nog geen uitkering, dus moet hij ook niemand op de hoogte brengen van zijn vrijwilligerswerk.

- Mag een student vrijwilligerswerk doen?

Ja, dat mag zonder enige melding of probleem.

- Kunnen personen met een handicap vrijwilligerswerk doen?

Ja, personen met een handicap kunnen ongehinderd aan vrijwilligerswerk doen. Wanneer zij echter een deel van hun uitkering via de mutualiteit krijgen, moeten zij toestemming krijgen van de adviserend geneesheer van die mutualiteit. Pas na die toestemming, mogen zij hun vrijwilligerswerk aanvangen.

- Je moet van Belgische nationaliteit zijn om te kunnen genieten van de toepassing van de vrijwilligerswet. Waar of niet waar?

Niet waar. Bepaalde mensen van een andere nationaliteit kunnen in België vrijwilligerswerk doen. Mensen die vrijgesteld zijn van een arbeidskaart (dus EU-burgers, personen met onbeperkt verblijfsrecht,...) mogen onbeperkt vrijwilligerswerk doen. Mensen met arbeidskaart, asielzoekers, en mensen zonder verblijfsvergunning mogen dat niet.

- Wie op een uitkering van het ziekenfonds ontvangt wegens ziekte of invaliditeit, kan met een gewoon doktersbriefje vrijwilligerswerk doen. Waar of niet waar?

Nee, die persoon moet de toestemming krijgen van de adviserend geneesheer van de mutualiteit.

- Mensen die een pensioenuitkering ontvangen, moeten voorafgaand aan hun vrijwilligerswerk een melding doen via de Rijksdienst voor Pensioenen. Waar/niet waar.

Niet waar. Gepensioneerden kunnen ongehinderd vrijwilligerswerk doen. Ongehinderd wil zeggen: ze moeten het niet aanvragen.



Kostenvergoeding



- Binnen de vrijwilligerswet zijn er twee mogelijke manieren om kosten te vergoeden: de reële kostenvergoeding en de forfaitaire kostenvergoeding. Mag een vrijwilliger deze twee systemen door elkaar gebruiken?

Neen, dat mag niet. Een vrijwilliger moet ofwel in elke organisatie waarin hij actief is, een reële dan wel een forfaitaire kostenvergoeding krijgen.

Uitzondering hierbij is de op 29 mei 2009 in werking getreden flexibele kostenvergoedingsregeling. Deze stelt dat vrijwilligers voor een maximum van 2000 km bijkomend hun vervoerskosten terugbetaald kunnen krijgen, los van het feit dat hij/zij een forfaitaire onkostenvergoeding voor zijn/haar overige kosten krijgt.

- Moet er bij een forfaitaire kostenvergoeding een fiscale fiche opgemaakt worden?

Neen, dat hoeft niet. Forfaitaire vergoedingen die de maxima niet overschrijden, zijn belastingvrij en hoeven aldus ook niet aangegeven te worden. Wel belangrijk is het om een nominatieve lijst van de vrijwilligers en welke vergoedingen zij kregen voor welke activiteit bij te houden. Deze moet op vraag bij mogelijke inspectie kunnen getoond worden.

- Wanneer vrijwilligers het jaarlijkse maximumbedrag van de forfaitaire vergoeding ontvangen voor hun vrijwilligerswerk, is dit dan volledig RSZ en belastingvrij?

Ja, vrijwilligersvergoedingen binnen de wettelijke maxima zijn altijd vrij van belasting en RSZ.

- Kunnen ouders hun kinderbijslag verliezen wanneer hun kinderen een forfaitaire vergoeding krijgen voor vrijwilligerswerk?
Neen, zolang zij niet over de wettelijk toegestane maxima gaan is ook hier geen probleem.
- Mag een vrijwilliger zomaar een cadeaubon ontvangen?
Ja, als kleine geschenken uitzonderlijk gegeven worden, beschouwt men ze niet als voordelen in natura. Voorwaarde is wel dat dit niet regelmatig gedaan wordt. Dan zou het immers kunnen overkomen als een vergoeding in natura, dewelke aanzien wordt als een belastbare vergoeding.
- Mag een organisatie een fietsvergoeding betalen aan een vrijwilliger?
Ja, dat mag, het bedrag ligt op 0,15 euro.
- Hoeveel procent van het treinticket dat een vrijwilliger gebruikt voor/tijdens/na een activiteit kan worden terugbetaald?
100%.
- Heeft elke vrijwilliger recht op een kostenvergoeding?
Neen, een vrijwilligersvergoeding is niet verplicht, dus heeft de vrijwilliger er ook geen recht op.
- Kan men aan vrijwilligers maaltijdcheques toekennen?
Neen, dat is enkel een voordeel dat aan werknemers toegekend kan worden.
- De kilometervergoeding staat los van de andere vergoedingssystemen voor het vrijwilligerswerk. Waar of niet waar.
Dit is niet helemaal waar. Sinds kort staan vervoersonkosten tot 2000 kilometer los van een forfaitaire vergoeding. Wie in het systeem van de reële kosten wordt vergoed, kan meer dan dit maximum aantal kilometers inbrengen. Voor de vervoerskosten moet in elk geval altijd met bewijsstukken gewerkt worden.
- Wat is er essentieel als een organisatie een reële kostenvergoeding wil uitbetalen aan de vrijwilliger?
Een kostenbewijs (rekening, vervoersbewijs,...) van de vrijwilliger en een accurate administratie van de organisatie om deze bewijzen bij te houden.



verzekeringen



- Kan een OCMW beroep doen op de gratis vrijwilligersverzekering van de nationale loterij?
Publieke rechtspersonen (zoals openbare besturen, OCMW's, bibliotheken...) kunnen geen gratis vrijwilligersverzekering aanvragen.
- Kan een vzw beroep doen op de gratis vrijwilligersverzekering van de nationale loterij?
Ja, dat kan, mits een erkenning van de provincie.
- Kan een lokale afdeling van een koepel, die via de koepel verzekerd is, ook nog in aanmerking komen voor de gratis vrijwilligersverzekering voor bijvoorbeeld bijkomende activiteiten?
Ja, dat kan, mits erkenning van de provincie.
- Moet elke afzonderlijke lokale afdeling van een koepel instaan voor het sluiten van een verzekering, of moet de koepel hiervoor zorgen?
Het is aan de koepel om te zorgen voor de verplichte verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor de feitelijke verenigingen die er deel van uitmaken.
- Biedt een familiale verzekering bescherming voor vrijwilligerswerk?
De wet voorziet dat de familiale verzekering het vrijwilligerswerk moet beschouwen als iets dat zich in het privé-leven afspeelt. Toch zijn niet alle verzekeringsmaatschappijen even duidelijk of correct. Mogelijk poogt de verzekeraar er tussenuit te muizen als je met een schadegeval te maken krijgt. De familiale verzekering kan enkel tussen komen indien de vrijwilliger geen immuniteit geniet of zijn 'immuniteit' is verloren, want anders is en blijft de organisatie aansprakelijk.
- Is een verzekering lichamelijke ongevallen verplicht?
Neen, dat is niet verplicht in de vrijwilligerswet. Sommige Vlaamse decreten verplichten het wel.
- Is een verzekering rechtsbijstand verplicht?
Neen, dat is niet verplicht.
- Is een verzekering voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuursvrijwilligers verplicht?
Neen, dat is niet verplicht. Een bestuursvrijwilliger kan mogelijk aansprakelijk worden gesteld voor fouten die hij binnen zijn taak als bestuurder maakt.

aansprakelijkheid



- Een aantal verenigingen valt niet onder de aansprakelijkheidsregeling van de vrijwilligerswet. Welke zijn dit? Kan je een voorbeeld geven van zo'n organisatie?

Het gaat hier over de zogenaamde onafhankelijke feitelijke verenigingen. Dat zijn feitelijke verenigingen zonder koepel of zonder personeelsleden. Een goed voorbeeld zijn buurtcomités die activiteiten organiseren voor de buurt, zonder dat zij daarbij aan een andere organisatie of koepel gebonden zijn.

Bij de onafhankelijke feitelijke verenigingen zijn de vrijwilligers niet immuun (en kunnen ze dus persoonlijk burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld worden). Bijgevolg zijn deze verenigingen ook niet wettelijk verplicht om een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid af te sluiten.

Opgelet: de rest van de wet is wel van toepassing aangezien het hier nog steeds om vrijwilligers gaat!

Feitelijke verenigingen die wel onder de aansprakelijkheidsregeling vallen zijn bijvoorbeeld plaatselijke afdelingen van een jeugdbeweging of een vrouwenbeweging.

- Wanneer kan iemand aansprakelijk gesteld worden? Geef een concreet voorbeeld.

Een persoon kan aansprakelijk worden gesteld wanneer hij een fout begaat, die schade berokkent aan een derde. Hij zal die dan schade moeten vergoeden.

Bijvoorbeeld: ik bots door een verstrooidheid met mijn fiets tegen een voorbijganger die zijn been breekt: ik zal die schade moeten betalen.

- Wat is het bijzondere aan de aansprakelijkheidsregeling in de vrijwilligerswet. Geef hiervan het essentiële element.

De vrijwilliger is immuun voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid bij de activiteiten die hij als vrijwilliger voor een organisatie verricht. Hij/zij kan dus niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden.

Aansluitend daarbij geldt voor de organisatie een verzekeringsplicht voor deze burgerrechtelijke aansprakelijkheid van haar vrijwilligers.

- In welke gevallen kan de vrijwilliger eventueel toch nog zelf burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld worden?

In geval van grove fout, licht herhaalde fout en bedrog kan de organisatie de aansprakelijkheid proberen af te wentelen op de vrijwilliger. Het zal dan steeds een rechter zijn die de beslissing neemt over de aansprakelijkheid.



informatieplicht



- Is het verplicht om vrijwilligers een informatienota te laten ondertekenen voor zij kunnen starten in een bepaalde organisatie?

Nee, het opmaken en laten ondertekenen van een informatienota is niet verplicht. Het enige dat bij wet verplicht is, is dat de organisatie zijn vrijwilligers moet informeren over een aantal zaken. De manier waarop ze dit doet, kiest de organisatie zelf.

Bij een controle of na een dispuut moet de organisatie wel kunnen bewijzen dat hun vrijwilligers de nodige informatie hebben gekregen.

- Moet een vrijwilliger zich houden aan de geheimhoudingsplicht?

Ja, gegevens over gezondheidstoestand, sociale, familiale, en financiële toestand, sociale problemen, persoonlijk, religieuze, filosofische of levensbeschouwelijke overtuiging mag een vrijwilliger niet doorgeven of verspreiden. Organisaties moeten hun vrijwilligers over deze geheimhoudingsplicht informeren.

- Welke punten maken deel uit van de informatieplicht. Geef ze allemaal.

De (sociale) doelstelling van de organisatie, het juridisch statuut van de organisatie (en indien het gaat om een 'onafhankelijke' feitelijke vereniging, de namen van de bestuurders), de (eventuele) kostenvergoeding, de afgesloten verzekeringen en de geheimhoudingsplicht.

- Wanneer zijn afspraken tussen vrijwilliger en organisatie geldig?

De afspraken tussen vrijwilliger en organisatie zijn geldig vanaf het moment dat de vrijwilliger er (mondeling, dan wel schriftelijk), mee akkoord gaat om een bepaald engagement op te nemen.

- Geef het essentiële verschil tussen de informatieplicht die vervuld wordt door een vzw en die die door een feitelijke vereniging vervuld moet worden.

Een feitelijke vereniging moet de namen van de verantwoordelijke geven, een vzw moet dit niet (want die namen zijn terug te vinden in het staatsblad).

Een onafhankelijke feitelijke vereniging moet ook zijn vrijwilligers waarschuwen dat zij eventueel persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

- Als een lokale afdeling verbonden is aan een koepel, bij wie ligt de informatieplicht dan?

De informatieplicht ligt bij de koepel. Als de lokale afdeling op bepaalde vlakken andere regels heeft, bijvoorbeeld een ander systeem van kostenvergoeding gebruikt dan de koepel, moet zij haar vrijwilligers hiervan wel op de hoogte brengen. Dit moet duidelijk afgesproken worden.



andere/gemixte



- Gelden de regels voor vrijwilligerswerk ook voor projecten in het buitenland?
Ja. Voor projecten die vanuit België georganiseerd worden, geldt ook de Belgische regelgeving. Vrijwilligers doen er wel goed aan de wetgeving van het land waar ze vrijwilligerswerk zullen doen ook even na te kijken om eventuele problemen te vermijden.
- Geef drie verschillen tussen een feitelijke vereniging en een vzw.

<i>Feitelijke vereniging</i>	<i>Vzw</i>
<i>Geen rechtspersoonlijkheid: geen eigen goederen of rekening bezitten, geen overeenkomsten afsluiten, geen schulden...</i>	<i>Wel rechtspersoonlijkheid: eigen vermogen, overeenkomsten...</i>
<i>Organisatie kan niet in zijn geheel gedagvaard worden, de leden op zich wel</i>	<i>De aansprakelijkheid is beperkt tot de vzw en niet haar leden</i>
<i>Geen rechtspersoon</i>	<i>Rechtspersoon</i>
<i>Verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid is niet verplicht</i>	<i>Verplichte verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid</i>
<i>Weinig bescherming vrijwilligers</i>	<i>Bescherming vrijwilligers sterker</i>

- Sinds wanneer is de vrijwilligerswet volledig van kracht?
De vrijwilligerswet is sinds 1 januari 2007 volledig van kracht.
- Is het arbeidsrecht van toepassing op het vrijwilligerswerk?
Daarover bestaat discussie. Volgens de enen wel, volgens de anderen niet. Wij stellen dat een soepele versie van het arbeidsrecht ook geldig is in het vrijwilligerswerk: de basisregelingen (welzijn, zorg voor een goede omkadering,...) gelden ook in het vrijwilligerswerk.



colofon



Redactie: Sofie Devarwaere & Eva Hambach

Lay-out: X-oc (www.x-oc.com)

Dit spel bevat basisinformatie over de vrijwilligerswet. Voor meer informatie kan je terecht op www.vrijwilligerswerk.be, of in onze publicaties.

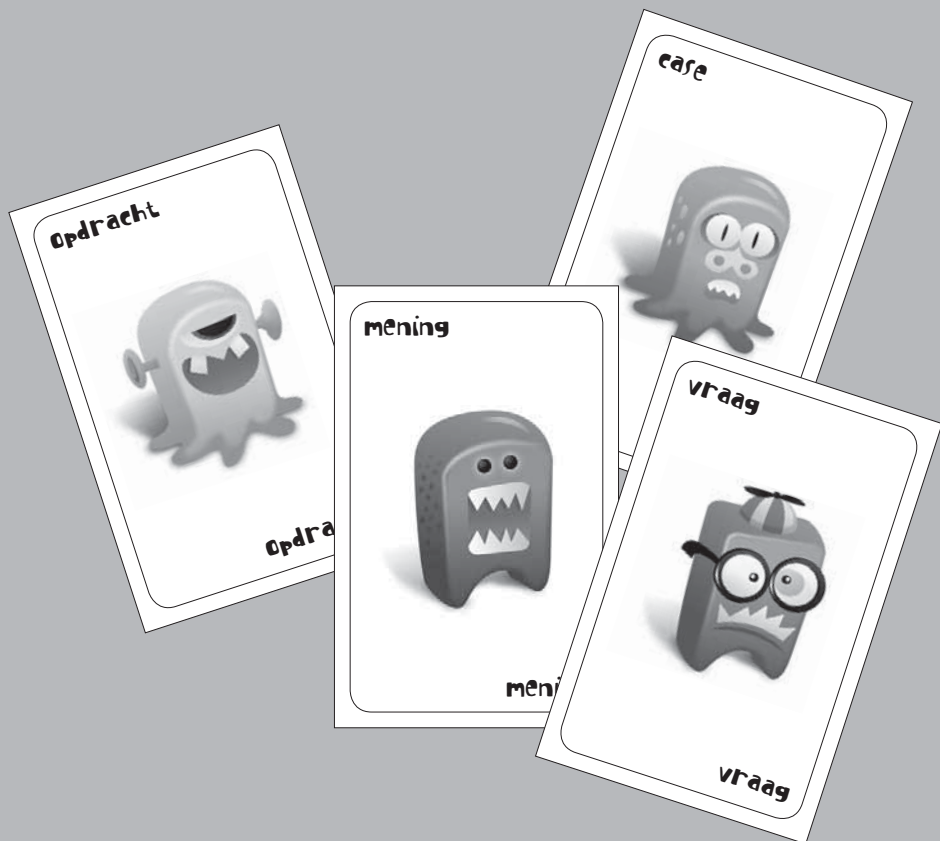
‘Speel met de vrijwilligerswet, een interactief spel voor medewerkers in vrijwilligersorganisaties’ is een realisatie van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw in het kader van het project ‘informatie en educatie’, in opdracht van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin.

De inhoud van dit spel mag gebruikt worden voor en door vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, met bronvermelding. Het spel wordt gratis verspreid.

D/2009/9253/02

Juni 2009

4 Speelt toch ook mee!



Vrijwilligers  WERK . be



Vlaams Steunpunt
Vrijwilligerswerk vzw
VSVw

Met steun van de
Vlaamse overheid

